

opgaan in de
ons dankbaar
erstel van den
acrament (143).
VAN RONGEN.

DE SCHRIFT

soebatten, doch
krijgen die he-
en dan later te
met geweld, en
„a a n g e b o o-
mal) uit vs 42
stige w a a r
officieelen n a-
r i a", der ge-
komt heden in
te zeggen, een
Stadhuys op be-
maar dat zette
emel heeft hem
f zijn agent op-
alle profeten te
versterkt
hun de bood-
is een deurwaar-

e lijnen zijn ge-
als Petrus met
het eerst in een
de-van-het-Stad-
Filipp. 3:20),
ningen van
tekst, waar-
tekst was zóó
hun naam eron-
oud-testamenti-
n: kijk, die
aar, die is
te in ver-
den aangewezen
de aposte-
ande wat komen
ria", dewijl in-
men wás. Het
nee in perfecte
n; Hijzelf praes-
esenteeren Hem
nkringen getul-
slotte bij al zul-
de Getulge (Jer.
12:5 v.).
er deurwaarder.
komt niet vier-
lt hij aan. De
rheid heeft nog
K. S.

ELIJK LEVEN

het avondmaal
ken dienst ge-
geeld, dat in 1944
d heeft, werkte
oestende kracht
n begrijpen, dat
kerk betreft: of
f, als men dan
orden vervolgd.
zijn in Neder-
gedaald. Dat
te maken met
ns mag worden
en gretig wor-
n; ze maakt al-
ds v. Halsema
ke argumenten,
it gedaan heeft.
op basis van
ap van een ne-
geelooven, dat
omdat een feit
kerkformatie.
d e n i s moet
moet optreden,
n kleinkinderen
zweren, die het
plevert voor de
maar eens heb-
zijn „in de ge-
jes van „eigen“
gevallen stuiten
p uren afstands
of deelachtig is.
gemeente, die
andere gelijk-
indien er vele
boven, uitgeslo-
niet goed is, bij
storie, die daar

achter den rug ligt, te vergeten en net te doen alsof
er nog nooit iets gebeurd is op het gebied van kerk-
formatie en kerkverband. In die n daar al kerken
zijn, op de basis der 3 formulieren, dan is daar al
gewerkt door Gods Geest, en moet niemand Hem in
zijn werk negeren.

Zoo blijft dus weer de vraag rijzen: wat dan? Is
er een mogelijkheid van aansluiting bij een bestaa-
de groep, die eenzelfde geloof heeft, en die plaats
maakt voor onze belijders, niet op conditie van „mond-
je-toe“, doch op de basis van: getuig maar, als u wat
weet dat naar de Schriften is?

Wij herhalen, voor wat dit betreft, ons advies: sluit
u aan bij de Prot. Ref. Churches. In de eerste plaats:
omdat deze historisch gezien, het doorgewone adres
zijn. In de tweede plaats: omdat ze zoo heel gewoon
gereformeerd zijn. In de derde plaats: omdat ze zoo
ontzaglijk veel gedaan hebben en doen voor „onze
mensen“.

Laat ons even nagaan.

In de eerste plaats: ze hebben de eer, het doodge-
wone adres te wesen, waar onze mensen naar heb-
ben te schrijven. Vroeger was dit de Chr. Ref. Church,
met wie onze toenmalige Geref. Kerken correspon-
dentie onderhielden. Wie dat feit der jarenlange cor-
respondentie verdonkeremen wil, zal ons tegenover
zich vinden. Wij gelooven, dat correspondentie tus-
schen kerken van één belijdenis noodig is en nuttig.

Maar juist daarom hebben we tegen de Chr. Ref.
Church geweldige bezwaren. Er zullen weer van die
kerkbodeschrijvers zijn, die op de allervoorzichtigste
manier — want onze profeten blijven tegenwoordig
meestal buiten schot, als ze op profetentournee zijn —
insinueren, dat deze opmerking mijnerzijds een uiting
is van ressentiment. Maar dat is te weerleggen, dezen
keer. We hebben al lang vóór de uiteendrijving der
kerken door de heeren Ridderbos-Grosheide-Nauta
gezegd, en het niet onder stoelen en banken gestoken,
dat de manier, waarop in 1924 de Chr. Ref. Church
zich heeft ontdaan van Rev. H. Hoeksema, een be-
droevend staal van kerkscheuring is. Niet op grond
van de Schrift, maar onder suggestie van amster-
damsche adviezen, die even ondoordacht waren als
die welke wij kennen uit het boek van ds H. J. Schil-
der — o, die hoogmoed van de éénnoogen in een terri-
toir van blinden of oogenschuimers —, en voorts met
een beroep op niet zakkelijke of niet eens bestaande
citaatjes uit een paar auteurs (die De Heraut des-
tijds, toen Greijdanus ze aanhaalde, minder betrouw-
baar noemde) hebben ze hem uitgeworpen uit de Chr.
Ref. Church. Hij hield zich aan de belijdenis; zij niet
(hun spreken van een gunstige GEZINDHEID Gods
jegens alle mensen was verlaten van de belijdenis).
Hij bleef bij de kerkenordening; zij hebben die geschon-
den; de manier van uitering vertoont niet die, wel-
ke in Nederland in 1944 gekozen is, treffende over-
eenstemming. Toen was daarmee de Prot. Ref. Church,
zoals ze daarna aanvankelijk heette, het adres der
kerk geworden; ze zette voort wat er was. Dat heb-
ben we niet allemaal begrepen; ik ook niet. We heb-
ben destijds zoo'n heel klein beetje van de zaak ge-
hoord. Heelmaal geen fitnesses. Er werd ook geen
lectuur ontvangen op groote schaal. We hebben boven-
dien wel geloofd in „onze mannen“, dat heb ik ook
gedaan; we controleerden hun dwaze citaatjes niet
(denk aan ons vertrouwen in het rapport van 1905
over art. 36 der belijdenis, dat pas later, toen we het
eens gingen controleren, veelzins fout bleek), en we
hoorden ook later vrijwel niets van de feiten. Rev.
Hoeksema is bij mij eens in de kerk geweest, maar ik
wist er niets van (‘t was in Rotterdam); een bezoek,
dat hij wilde brengen, is — dat vernam ik eerst ver-
leden week — afgestuit op mijn uitsteldigheid; en wij
allemaal zeulden verder: wat wéten we eigenlijk van
Amerika en van Zuid-Afrika? In normale omstandig-
heden? Maar voor het eerst werd ik zelf pas goed
wakker, toen ik het amsterdamsche gestoethaspel
zag — natuurlijk alleen maar indirect — bij gelegen-
heid van mijn eerste, naief ondernomen reis naar
Amerika. Dat geskamel achter mijn rug, en dat ge-
poeg om me daar vandaan te houden, tot op het be-
leedigende af; en dat alles omdat de heeren bang wer-
den voor een aantasting van hun gemeenegratie-
schematiek. Toen begreep ik: d a a r z i t w a t
a c h t e r s t e r k e mensen doen zoo achter-
baks kinderachtig niet. De achterdocht der mach-
teloosheid is het tegendeel van de rechtvaardigings-
blijken van de wijsheid. We hebben toen van nabij de
zaken leeren zien; hebben getracht, een weg te vin-
den, die tot den zoo dwaas verstoorden vrede kon lei-
den, maakten evenwel ook toen reeds kennis met de
onbekeerlijkheid speciaal van kerkelijke vergaderin-
gen; en begrepen: dat blijft daar mis. Loopen ze nóg
niet zoet achter Amsterdam aan? Zonder eigen
lust tot critisch onderzoek? Als soms ds E. van
Halsema dit stukje leest, en over dat citaatje, boven-
bedoeld, nauwkeurige informatie hebben wil — hij
schreef er pas zoo iets over — dan kan hij ze krijgen;
op één conditie: overnemen in zijn blad. Hij mag het
dan weerleggen ook, en ik zal zijn weerlegging dan
ook overnemen. Ik neem aan te bewijzen, dat het
reeds eerder door ons genoemd citaat onder 't gemeene-
gratie-rapport, waarop Rev. Hoeksema uitgeworpen
is, over welk citaat ik schreef, doodeenvoudig nie-
t b e s t a a t in de werken van den aangehaalden schrij-
ver zelf. Ik zelf heb dat pas ontdekt, toen ik den
schrijver in zijn latijnschen tekst eindelijk op den kop

kon tikken; maar ds v. H. behoeft daar niets uit te
halen, om zijn kerk te verontschuldigen; want ik heb
nog nooit iemand met behulp van een slecht vertaald
citaatje uit de kerk gezet; en als ik het zou moeten
helpen doen, zou ik de bronnen naslaan die ik gebruik
onder zoo'n gewichtig rapport.

Ik wil maar zeggen: wij hebben tegenover Rev.
Hoeksema en de door hem wederom vergaderde ker-
ken iets goed te maken. We hebben ons van de ellende
van het amerikaansche conflict te weinig aangetrok-
ken, en maar al te gauw geloofd, dat ze het daar wel
zouden weten, en dat amsterdamsche adviezen door-
wrocht zouden zijn; we hebben pas veel later bemerkt,
dat die adviezen soms de zaak op den kop zetten;
maar Rev. Hoeksema is daarvan de dupe geworden,
ook voor wat ons medeleven betreft. Hoe het zij: op
dit oogenblik is „zijn“ kerkformatie de voortzetting
van wat er was van ouds. En dat pleiten voor deze
erkenning is in mijn mond niets nieuws; ik deed het
ook nog in 1939 in Sneek, toen sommigen in de gau-
wigheld een besluit inzake een oecumenische „synode“
er door wilden jagen; ook toen heb ik gezegd: als de
kerken waartoe Rev. Hoeksema behoort, niet worden
uitgenoodigd, dan hoor ik er ook niet.

Het is allemaal zoo'n miserabel gesukkel. Ze heb-
ben ons pas geïnviteerd voor die „oecumenische“ „syn-
ode“ in Amsterdam, nadat we in 1944 kerkverwoes-
ters waren gescholden. Als dat geen goedkoop stunt
geweest is, wel, lieve mensen, waarom hebben ze
dan in 1946 voor de „oecumenische“ „synode“ van toen
de Prot. Ref. Churches niet gevraagd? Ze waren in
de stad van Rev. Hoeksema zelf. Maar ze kwamen
niet tot een invitatie van hem. Was hij er wel ge-
weest (ik geloof evenwel, dat ook hij bedankt zou
hebben voor de beleediging), dan zou dat onzalige
vervangingsformuleetje, dat al weer zelf op de nomi-
natie staat van vervanging, door hem hardhandig zijn
tegensproken en dat quasi-kerkrecht, waarmee ze
ons hebben uitgeworpen, zeker niet minder.

In de tweede plaats: de Prot. Ref. Churches zijn
heel gewoon gereformeerd. Ze hebben de drie formu-
lieren van eenigheid. Verder niets. Ze hebben de ker-
kenordening van ons. En ze hebben nog nooit iemand
uitgeworpen; ze doen dat daar zoo vlot niet als in de
door dr H. H. K. opgejaagde kringen. Ze hebben dus
geen confessioneele extra-belasting uit tuchtuitspra-
ken of leerformuleetjes-ter-bescherming-van-gangbare-
ideetjes. Wat wil men nog meer?

Ja, maar, zoo roept iemand, en hij kan dr Krnan,
mede-uitwerper, dadelijk naast zich krijgen —, ja,
maar, je vindt in de geschriften van dezen en genen
uit de omgeving van Rev. Hoeksema wel eens opvat-
tingen, die herinneren aan de synodocraten.

Precies.

En daarom moest ik maar liever volgende week
hierop verder ingaan. So long.

K. S.

Handteekeningen

De Roep van 2 Juli is me weer eens toegezonden;
ik zie dat ds Schelhaas als reden van het strenge
verbod van overneming-uit-het-gestencilde-stuk, waar-
over ds H. J. Schilder schreef, aangaf: „men kan toch
nooit een stuk in de pers laten bespreken, voordat het
vastgesteld is en voordat zij, die dat stuk de wereld
in willen zenden, het ook werkelijk hebben doen uit-
gaan“. En hij voegt er aan toe: toen de bedoelde op-
wekking werkelijk verscheen in den definitieve vorm,
was er nog gelegenheid genoeg voor critiek.

Ik meen, dat dezen keer de vermaning van „niet-
overnemen“, ook niet een gedeelte, nog al wat gewich-
tig gemaakt werd door de auteurswet en zulke deftig-
heid erbij te halen. Ik meen voorts, dat, als men
h a n d t e e k e n i n g e n verzamelt, men die ver-
zamelen moet op een vaststaand tekst;
want anders weten de mensen niet wat ze geteekend
hebben; en dan loopen ze erin; en dat dus onze onder-
stelling, dat de vragers van die handteekeningen hun
stuk klaar hadden, voor hen eervol was. Vergissen we
ons in die onderstelling — want ds S. zegt nog niet
hoe het precies was — dan ligt dat niet aan ons.

Overigens heeft De Ref. geen „voorliefde“ voor nog
niet officiële stukken; het blad „vischt“ niet, maar
krijgt o n g e v r a a g d soms wat het van belang
acht voor de kerken.

K. S.

Gewraakte apologie

Een bijdrage tot rechte beoordeling van den apolo-
geet dr A. de Bondt.

In het „Gereformeerd Weekblad“ van 26 April j.l.
begon dr A. de Bondt met de bestrijding van een ge-
deelte uit de brochure van ds J. A. Schep „Te eng
gebonden! Wat nu?“ en wel van het hoofdstuk daar-
uit, dat tot titel draagt: „De toepassing der binding
in het geval cand. H. J. Schilder“.

In „De Reformatie“ van 14 Mei d.a.v. gaf prof.
Schilder reeds enige opmerkingen over deze artike-
len; hij constateerde o.m. dat dr de Bondt „alweer
onwaarheden“ schreef.

Reeds voor ik deze reactie onder oogen kreeg begon
ik zelf met de weerlegging van een deel van dr de
Bondt's betoog. Daarin kwam ik tot de conclusie dat
het oordeel van prof. Schilder nog te vriendelijk was,

OP EN OM 'T KERKPLEIN

De Gideonsbende

Ergens in Nederland.

De Raadsverkiezingen staan voor de deur.

Daar „ergens in Nederland“ hebben een aantal
Gereformeerden als kiezers een eigen lijst ingediend.
Zij meenen, trouw aan het Antirevolutionair adagium:
„Tegen de revolutie het Evangelie“ niet meer onder
de vaan van de antirevolutionaire partij te mogen
optrekken.

Het interesseert ons hier, laat ons zeggen „Op en
om het Kerkplein“, geen zier of deze broeders met
dat optreden naast en tegenover de lijst van de anti-
revolutionaire kiesvereniging goed deden of niet.

Dat laten we voor het oogenblik rusten.

Maar we stellen vast, dat het optreden van de broe-
ders, beslist uitkomend voor wat hunszins eisch
van Gods Woord was, rustig en waardig was, d.w.z.
in overeenstemming met wat ze om 's HEEREN wil
meenden te moeten doen.

Maar wat ons nu interesseert is de reactie, die hun
optreden had onder hen, die zich door de indiening van
hun lijst het meest bedreigd voelden.

In een circulaire, waarin de broeders rekenschap af-
legden van hun optreden en hun klein getal rechtvaar-
digden, schreven zij o.m. „Gideon hield slechts een
bende over“.

En prompt werd daarop gereageerd door de toezen-
ding van een fakkel en een kruik aan een der leden
van de Gereformeerde Kiesvereniging met het op-
schrift: „Voor de Gideonsbende bij de a.s. raadsverkie-
zing“.

Er stond nóg een opschrift op.

Een parodie op het bijbelsche: „Voor den HEERE
en voor Israël“: „Voor Schilder en voor Lievaart“.

2

Indien een man van het talent van Braakensiek in
een blad als „De Waarheid“ uit die motieven een cari-
atuur geteekend had, we zouden den esprit van den
teekenaar hebben gewaardeerd in dezelfde mate, waar-
in we van zijn profanie een afkeer hadden gehad. We
zouden van den geest van den teekenaar en zijn ge-
waagd spel met wat heilig is hebben gezegd: „het vat
geeft uit wat het in heeft“.

We zeggen dat laatste nu ook.

Maar we huiveren bij de gedachte, dat bij gemis aan
talent, bij gemis aan moed om als wijlen Braakensiek
openlijk voor den dag te komen, dit „vat“ den wereld-
schen caricaturist slechts evenaart om niet te zeggen
overtreft in het spel met het heilige.

De onbekende auteur van deze profane boertigheid
schuilt niet bij de Communisten, niet bij de mensen
van de Partij van den Arbeid, ge vindt hem ook niet
onder de mannen van Vrijheid en Democratie, maar hij
is een, die eens de man onzes vredes was, een die met
ons brood, het brood gegeten heeft.

We denken er niet aan de antirevolutionaire kiesver-
eeniging ter plaatse voor deze profane leut verant-
woordelijk te stellen.

We nemen bij voorbaat aan, dat men van wat hier
gebeurde, gruwet.

We zouden zelfs gaarne denken, dat dit een incident
was.

Maar we vreezen, dat we hier te doen hebben niet
met een incident, maar met een symptoom.

Dat er achter dit geval méér ligt.

Een zedelijk bederf.

Wat erger is: een geestelijk bederf.

In deze dingen proeft men in welken geest over „de
eenendertigers“ gesproken wordt.

En we vragen den broeders in allen ernst bij het be-
proeven van de geesten óók eens te denken aan de kruik
en aan den fakkel, die ergens in Nederland werd be-
zorgd „voor de Gideonsbende“.

3

Wij voor ons zouden geneigd zijn deze als emblemen
te aanvaarden.

Maar voor Schilder en voor Lievaart gaan we niet
in het vuur.

Hetgeen trouwens nóg Schilder nóg Lievaart be-
geert.

Heel die Schilder-cultus is maar een fabeltje.

Hetgeen men aan de overzijde ook zéér wel weet.

Maar zoo'n oudwitsch fabeltje kan bij gebrek aan
argumenten uitnemend dienst doen als schrikdraad
om de synodocratische wel.

D. E. C.

1) De naam is gefingeerd.

omdat het aan een bepaald verschijnsel in dat artikel
was voorbijgegaan.

Waar de veronderstelling dat men prof. S.'s oordeel
nogal onheusch vond niet te gewaagd mag worden
genoemd, zal een zwaarder oordeel nog des te meer
verzet ontmoeten. Mede daarom acht ik het juist
eerst de feiten op te sommen, om dan daarna te zien of
een scherpe veroordeeling gerechtvaardigd is.

Ds Schep geeft in het betreffende hoofdstuk van
zijn brochure blijk het boek van ds H. J. Schilder „Op
de grens van kerk en secte“ goed gelezen te hebben.
Hij citeert meerdere malen uit dat boek, zonder ooit